

УДК 373.091.113:005.336.2

Зверєва Т. М.

магістрантка факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, *tanadzyubuk@gmail.com*

ДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ МЕНЕДЖЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗЦІЇ

Компетентність – це здатність до актуального виконання діяльності [4, с. 5]. У зв'язку з цим актуальним є аналіз проблеми розвитку рівня менеджерської компетентності – управлінської кваліфікації керівника ЗСО як складової його управлінської культури. Питанням компетентності в управлінській діяльності керівника пов'язується із професіоналізмом, і тому категорія «професійна компетентність» визначатиметься рівнем професійної освіти і досвідом [5].

На думку авторів Л. Даниленко та Л. Карамушки, професійна компетентність керівника ЗНЗ визначається сукупністю таких компонентів: знання, необхідні для педагогічної спеціальності або посади; уміння і навички, які потрібні для успішного виконання функціонально-посадових обов'язків; професійні, ділові та особистісно-значущі якості, що сприяють якнайповнішій реалізації власних сил, здібностей і можливостей у процесі виконання функціонально-посадових обов'язків; загальна культура, необхідна для формування гуманістичного світогляду, визнання духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотивація професійної діяльності [2, с. 27].

У літературних джерелах можна виділити принаймні три рівні професіоналізму: *виконавчий, компетентний, досконалий*. Виконавчий рівень в основному передбачає репродуктивну діяльність; компетентний – розглядається як рівень поглибленого знання, здібності до актуального виконання діяльності, адекватного виконання завдань; досконалий виступає як рівень, до якого можливо прагнути як ідеал. На думку В. Сластьоніна та інших учених, професіоналізм – це професійна компетентність керівника,

яка визначається як єдність його теоретичної готовності до здійснення своєї діяльності. Зміст теоретичної готовності складають аналітичні, прогностичні, проєктивні та рефлексивні вміння; до практичної готовності відносяться організаторські й комунікативні вміння. Також, на думку автора, професійно-управлінська компетентність являє собою вміння керівника як суб'єкта управлінського впливу, здатного по-новому констатувати наукові та практичні знання з управління [5].

На думку інших науковців, *компетенція* – це професіоналізм людини, який можна розбити на елементи: професіоналізм у розумінні та прийнятті змісту норм діяльності (цілей, планів, програм, технологій, методів й підходів) і професіоналізм у наявності необхідних цінностей. Тобто професіоналізм представляє собою інтегральну сукупність індивідуальних, особистісних і суб'єктивно-діяльнісних якостей, що дають можливість на максимальному рівні успішності вирішувати типові для управлінської діяльності завдання, й розглядається як сутнісна характеристика керівника будь-якої ланки управління.

Професіоналізм особистості та її управлінські здібності характеризують індивідуальні якості керівника, що зумовлюють успішне виконання ним своїх професійних обов'язків. У структурі управлінських здібностей вирізняють такі показники: загальні здібності (вони необхідні, але не самодостатні), специфічні якості (без них немає організатора) та індивідуальні якості, які дозволяють окреслити певні типи організаторів. Можемо констатувати, що тільки сукупність усіх цих характеристик може скласти узагальнений портрет організатора як діяча, значною мірою вони пов'язані зі спрямованістю особистості, її підготовки до управлінської діяльності та її рівнем управлінської культури взагалі.

Професійно-управлінська компетентність є вмінням керівника як суб'єкта управлінського впливу, здатного по-новому структурувати наукові та практичні знання з управління. *Професійна зрілість* – це стан повного розкриття потенціалу керівника. Управлінська спрямованість реалізує такі показники, як інтерес до професії керівника, схильність займатися нею, усвідомлення своїх здібностей, характеру та мотивів вибору певної професії [3].

В. Локшин розкриває професійну компетентність фахівця з управління через призму єдності теоретичної та практичної готовності до управлінської і творчої діяльності та характеризує рівень його професіоналізму. Крім того, основну структуру компетентності становлять численні вміння, які характеризують цю готовність [4, с. 34].

До змісту поняття «компетентність» нині включають інтегровані показники культури фахівців з управління в освітній сфері, їхні особистісні та професійні якості. Слід звернути увагу на наявність процесуального компонента діяльності, здатність майбутніх керівників до саморозвитку. Бути компетентним у професійній діяльності означає постійно збагачувати свої знання, критично мислити, обґрунтовано висловлювати свою думку, захищати власну позицію.

Управлінську (професійну) компетентність неможливо звести тільки до фахових знань, умінь та навичок, хоча вони і є ключовими категоріями, важливими складовими цього поняття. Управлінська (професійна) компетентність керівника – це комплексне поняття, яке не можна звести ні до здібностей з управління, ні до освіченості у сфері психології управління, ні до особистих якостей особистості, тому що в такому випадку розуміння можливостей виявляється одностороннім. Психолого-педагогічними основами формування управлінської (професійної) компетентності визначаються: сукупність якостей та властивостей особистості, зумовлених високим рівнем психологічної підготовки; високий рівень професійної підготовленості до управлінської діяльності та ефективної взаємодії в процесі роботи в команді з педагогічним колективом.

Шкільні реалії вимагають від керівника переосмислення багатьох освітніх канонів. Сучасний керівник ЗСО – це насамперед її автор. У будь-якій справі значна доля успіху залежить від його вміння застосувати найбільш ефективні технології управлінської діяльності, різні стилі керівництва та, звичайно, рівень управлінської культури керівника.

Видатний педагог В. Сухомлинський вважав, що для директора основне завдання полягає в умілому керівництві творчою працею колективу. Освітній процес, на його погляд, має три джерела: науку, майстерність та мистецтво. Добре керувати навчальним закладом – це означає досконало володіти наукою,

майстерністю та мистецтвом навчання та виховання. Виховання в широкому розумінні – це багатогранний процес постійного духовного збагачення й оновлення тих, кого виховують, і тих, хто виховує. Керувати ним означає насамперед самому постійно збагачуватись та оновлюватись, бути сьогодні духовно багатше, ніж учора [1].

Отже, можна зробити висновок, що управлінська (професійна) компетентність керівника закладу загальної середньої освіти є складним структурним утворенням, тобто складною компетентністю, яка включає більш дрібні, специфічні компоненти. Директор школи має володіти навичками нового мислення, пов'язаного із проникненням менеджменту в управлінську діяльність керівників навчальних закладів. Це вимагає не тільки всебічних теоретичних знань та педагогічних умінь, досконалого володіння наукою управління, високого рівня управлінської (професійної) компетентності, а й високого рівня сформованості управлінської культури керівника загалом.

Таким чином, нами встановлено, що між поняттями «компетентність», «професійна компетентність», і «управлінська компетентність» існує об'єктивна залежність, що відображає їх взаємозв'язок як системо утворюючих елементів управлінської культури керівника закладу загальної середньої освіти.

Використана література

1. Васильченко Л. В. Управлінська культура і компетентність керівника. Х.: Основа. 2013. 40 с.
2. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора школи: Монографія. К.: Логос, 1990. 140 с.
3. Кричевский Р. Л. Динамика группового лидерства. *Вопросы психологии*. 1980. № 2. С. 42–52.
4. Локшин В. С. Професійна компетентність майбутніх менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти: автореф. дис. д-ра пед. наук. К., 2015. 42 с.
5. Несин Н. Г. Професійна компетентність керівника навчального закладу. *Відкритий урок*. 2010. № 11. С. 12–13.